

2. Ладунка І. С. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство* : зб. наук. праць Мукачівського державного університету. Мукачево, 2016. № 5. С. 185–188.

**Марина Чижевська, к.е.н., доцент;
Дар'я Пісоцька, асистент кафедри;
Вадим Гвоздяний, аспірант кафедри
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»**

ГРОМАДСЬКИЙ БЮДЖЕТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

За останні роки втрата суспільної довіри до професійних політиків стала широко розповсюдженою проблемою в багатьох демократичних суспільствах. Тому участь громадськості розглядається як одне з можливих рішень кризи суспільної довіри та управління багатьох демократій. Ідея полягає в тому, що суспільство має все більше залучатися до політичних процесів, ставати повноправним учасником, а не просто пасивним споживачем політичних рішень.

Процес, під час якого громадяни отримують можливість впливати на рішення органів державної влади, а посередньо – можливість здійснювати контроль за їхнім виконанням, якщо дані рішення безпосередньо або посередньо торкаються інтересів громадян отримав назву громадянська партиципація. Громадяни, отримуючи можливість брати участь в процесах регулювання на їхній ранній стадії, ще більш активно долучаються до процесів безпосередньої реалізації.

Як засіб боротьби із соціальною нерівністю партиципаторний бюджет вперше з'явився у м. Порту-Алегрі в Бразилії у 1989 році. Партиципаторне бюджетування було запропоновано Бразильською робочою партією, ідея якого спиралася на переконанні в тому, що успіх на виборах є не самоціллю, а плацдармом для розвитку радикальних, заснованих на широкій участі, форм демократії [2].

В Україні впровадження партиципаторного бюджету започатковано з 2015 р. за підтримки Фондації ПАУСІ в рамках Проекту «Партиципаторний бюджет – можливості для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади» в чотирьох містах (Черкаси, Чернігів, Полтава та Луцьк).

В процесі підготовки органи місцевого самоврядування визначилися, що основним документом має стати програма, проте категоричне неприйняття викликав термін «партиципаторний бюджет». В результаті більшість міст прийняли рішення міською радою про затвердження міської цільової програми

про громадський бюджет міста. При цьому по всьому тексту документу було замінено визначення «партиципаторний бюджет» на «громадський бюджет» та і сама Координаційна рада отримала відповідну назву [1].

Міськрада Полтави у 2015 році затвердила Положення про бюджет участі, який складає не менше 0,1% від загального обсягу міського бюджету. Подачу проектів та голосування вперше планувалося і було реалізовано у 2016 році.

Впровадження громадського бюджету дозволило жителям самостійно вирішувати, на які потреби спрямувати частину коштів із міського бюджету. В той же час практика запровадження цієї моделі показала типові фактори успіху та існуючі пастки бюджету за завданнями.

Зокрема, було витрачено значно більше часу на успішну інтеграцію цього процесу, ніж планувалося на початковому етапі (лише рішення розроблялося більше двох місяців), в процесі його запровадження необхідно було визначати весь час пріоритети і адаптувати всіх учасників процесу до нових правил та інструментів. В той же час, командна робота з зовнішніми експертами, залучення зацікавлених людей та рішучість ключових гравців дала свої позитивні результати та, відповідно, змогу створити та «запустити» процес прямої участі громадян в розподілі бюджетних коштів.

Незважаючи на зазначені переваги, механізм партиципаторного бюджету не є ідеальним та має низку недоліків, пов'язаних передусім із відсутністю достатнього досвіду щодо застосування процесу партиципаторного бюджетування на локальному рівні та браком інформації у населення щодо переваг і можливостей застосування цього важеля впливу на владу.

Партиципаторне бюджетування створює інструменти залучення громадян до бюджетного процесу, сприятиме запровадженню процесу демократичного обговорення та прийняття рішень, у якому жителі вирішуватимуть, як розподілити визначену частину бюджету міста та допоможе зміцнити довіру громадян до органів місцевого самоврядування. Разом з тим, треба розуміти, що діалог лише розпочато і процес партиципаторного бюджетування в Україні потребує суттєвого доопрацювання, а може і, навіть, повного перезавантаження. Це вже не просто конкурс проектів, коли одні виграли, а інші програли, мова йде про формування пріоритетів.

Література:

1. Васильєва Н. В. Залучення громадськості в українських містах (на прикладі бюджету участі). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vovlechenie-grazhdanskogo-obschestva-v-ukrainskih-gorodah-naprimere-byudzheta-chastiya.pdf> (дата звернення: 18.10.2019).

2. Перший учасницький бюджет: відновлення довіри в Порту-Алегре. MISTOSITE. URL: <https://mistosite.org.ua/ru/articles/pershyi-uchasnytskyi-biudzheta-vidnovlennia-doviry-v-portu-alegre> (дата звернення: 18.10.2019).